

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşsizlik, yoksulluk, çatışma veya çeşitli zorunluluklarla topraklarını terk etmek zorunda kalan ve bu nedenle Türkiye'nin batısına giden Kürt mevsimlik tarım işçileri ilkbahar ve yaz aylarında inşaat ve tarım sektörlerinde çalışarak geçimlerini sağlamaktadır. Ancak son yıllarda Türkiye'nin batısına fındık, pamuk, şeker pancarı, kimyon, mercimek, soğan ve zeytin gibi ürünleri toplamaya giden Kürt mevsimlik tarım işçilerine yönelik saldırılar gittikçe artmaktadır. Kürtlerle birlikte, Afgan ve Suriyeli Arap işçiler, kentlerin “huzurunu bozdukları”, “bölücülük yaptıkları” ya da “yerleşik hale geldikleri” gibi gerekçelerle fiziki ve sözlü saldırılara maruz kalırken, çalıştıkları alanlardan uzaklaştırılıyor veya memleketlerine geri gönderiliyor. Son 7 yılda sadece basına yansıdığı kadarıyla Türkiye'nin batısında Kürtlere yönelik saldırılarda 5 kişinin öldürüldüğü, 10'dan fazla kişinin ise yaralandığı görülmektedir.

Ermenilere yönelik katliam, 6-7 Eylül Olayları, Maraş, Çorum ve Madımak gibi önceleri küçük çapta sonrasında ise toplu bir katliama dönüşen saldırılar dikkate alındığında son yıllarda Kürtlere, Afganlara ve Suriyelilere yönelik saldırılar toplumsal bir felakete dönüşmemesi için ivedilikle söz konusu saldırıların nedenin araştırılması ve buna yönelik önlemlerin alınması için Anayasa'mn 98'inci, İktüzüğün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini ve bilgilerinizi arz ederim.

Ömer ÖCALAN
Şanlıurfa Milletvekili

Ağırlıklı çalışma alanı Türkiye’de siyasal düşünceler, özellikle sağ ideoloji ve milliyetçilik olan Tanıl Bora, “Türkiye’de Linç Rejimi” adlı kitabında, Türkiye’de yakın dönemde çoğalan linç vakalarının Kürtler ve Türkler arasında husumet tohumları eken, gündelik hayattaki ayrışmaları derinleştiren bir etkisi olduğundan söz ediyor. Tanıl Bora; “Söz konusu vakaların çoğunun belirgin bir muharriki, Kürtlere yönelik hınçtır. Her Kürt’ün şahsında PKK’yı görmektir; kimi zaman rant ihtilafında öne çıkmak, kimi zaman kendini ‘asıl yerlisi’ saydığı kentin/kasabanın/mahalledeki hakimiyet ve ‘üstünlüğünü’ savunma için, bayrakları fora edip ahaliyi ‘hain Kürtlere’ karşı ayaklandırma imkanıdır” diyor.

Yine Kalkınma Atölyesi'nin "Göç Yollarında Görülmeyen Hayatlar" başlıklı son raporunda, tarım işçilerine yönelik yerli halkın bakış açısına yer verilmektedir. Söz konusu raporda; "Çalışmak ve huzur bozmamak için uğraşsalar başımızın üstünde yerleri var ama bu şekilde yaşamadıkları için istemiyoruz... Bu insanlar yerleşmeyi sevmiyor, özgürlüklerine çok düşkünler. Size göre yaşam koşulları zor ama onlara göre öyle değil. Çadırda yiyecek hiçbir şey yok ama kadın altın takı takıyor ve süsleniyor. 1980'li yıllarda bu ilçeye Afganlar geldi. Çalıştılar ve topluma katkıları oldu. Bunlar öyle değil. Suriyelilerin tamamı kavgacı, huzursuzluk çıkarıcı. Mezar kazma gibi işlerde bile Afganlar çalışıyor ama Suriyeliler çalışmıyorlar. Bunlar Türk toplumunun insani yönlerinden faydalanıp, nemalanıyorlar. Çalışıp üretmiyorlar, hizmet etmiyorlar. Bunlar yan yatıp, Avrupa'nın gelirinden faydalanıp, dilencilik yapıyorlar. Bu görüntüler yüzünden biz AB gibi topluluklara giremiyoruz." Kalkınma Atölyesi Genel Sekreteri Ertan Karabıyık ise, sadece Kürtlerin değil Arap ve Afganların da ayrımcılıkla karşı karşıya kaldığını söylüyor. İşçilere yönelik basının, siyasetin, sivil toplum örgütlerinin duyarsız kaldığını; "Ne yazık ki bu tür ayrımcılık konularında ve işçilerin çalışma koşullarının düzeltilmesinde ciddi adımlar atılamadı" diyerek yaşanan gerçekliği özetlemektedir.

GEREKÇE

Linç kültürünün sadece bir kesime yapılmadığı bir gerçektir. Ancak linç kültürünü olağanlaştıran temel husus, kendisini kurucu unsurun bir parçası, kurucu gücün kendisinin arkasında olduğu hissi taşıyanların, kendisinden olmayan olarak kabul ettikleri veya kurucu anlayışa biat etmediği ön kabulüyle bütün ötekilere karşı beslenen ve sistem tarafından da desteklenen sistematik öfkedir. Anlaşılan o ki kurucu fikriyat, konjonktürel bir şekilde kendisi için tehlike olarak gördüğü kesimi/kesimleri işaret etmesiyle linçe gönüllü olanlarca kendilerine linç uygulanmaktadır. Gittikçe artan toplumsal kutuplaşmaların ve gerilim hatlarının popülist siyaset söylemleri tarafından körüklendiği bugünlerde linç girişimlerinin de artmasını sürdürülen siyasal iklimden bağımız değerlendirmek mümkün değildir. Bu durumlar "milli hisler"i gerekçe gösteren herkes kendisini devlet otoritesi yerine koyarak suçlu olarak kabul ettiği kişilere saldırması olağan hale gelmektedir.

"Duygu siyaseti" alanında çalışan akademisyen Dr. Nagehan Tokdoğan da linç girişimlerinin siyasal istikrarsızlık ve kriz dönemlerinde palazlandığına ifade ederek; "Bugün Türkiye'de baş gösteren siyasal ve ekonomik kriz ve istikrarsızlık tehdit algısına ve nihayetinde tehdit teşkil ettiği düşünülen gruplara yönelik saldırganlığa meyil ihtimalini arttırıyor" diyerek durumu açıklamaktadır.

Bu bağlamda bakıldığında, 31 Mart yerel seçim propagandaları sırasında Cumhur İttifakı'nın bir siyasi motto haline dönüştürdüğü "beka söylemi" tehdit algısını güçlendiren bir söylem olarak toplumsal çatışmayı tetiklediği görülmektedir.

Tarihsel sürece baktığımızda Türkiye toplumunun, hataları ve suçlarıyla yüzleşebilen bir toplum olmadığı görülmektedir. Çünkü devlet halen geçmişte yapılanları kutsamaya devam etmektedir. Bu nedenle linç vakalarının ardından da kolektif bir yüzleşme girişi veya utanç ifadesinden söz etmek mümkün değildir aksine linçi yapanlar mahallenin abisi veya fenomeni haline geliyor, "yumruk atan eller öpülüyor", "bu anlar fotoğraflanarak ölümsüzleştirilerek" kutsanmaya devam edilmektedir. Bu şekilde muhataplara 'gerekli mesaj' verilmektedir.

Geçmişte Ermeniler, Aleviler söz konusu linçe maruz kaldılar. Bugün ise sıklıkla Kürtlerle birlikte Afganlar, Suriyeliler ve muhalif kişiler linç girişimine maruz kalmaktadır. Yine anlaşılacağı üzere sistem linç kültürünü belli bir alanda özellikle teşvik etmekte ve onu beslemektedir. Örnek olarak son yıllarda Sakarya'da Kürtlere yönelik linç girişimlerinin yaygınlaşması bunu göstermektedir.

Sön olarak, Sakarya'da Kürt işçilere yönelik ırkçı saldırılarla ilgili Diyarbakır Barosu ve Mardin Barosunun hazırladığı rapora göre; Mardin'in Mazıdağı ilçesinden Sakarya'ya giden 16 Kürt işçisi 4 Eylül sabahı işveren ve köylüler tarafından ırkçı saldırıya uğramıştır. Fiziksel şiddet ve hakaret içerikli saldırıda, işçiler çeşitli yerlerinden yaralandı. Saldırıya uğrayanlardan Barış Demir, olaydan önce işverenle aralarında bir sorun olmadığı, çalıştıkları fındık bahçesinde girdikleri sırada kendilerine hitaben “köpek sürüsü” denilerek hakarete bulunulduğunu, bunun üzerine bahçeden çıktıklarını, bahçeden çıktıkları sırada ise “Siz burayı memleketiniz mi sandınız, burası bizim” şeklinde tehdit edildiklerini ve sopalarla kendilerine saldırıda bulunulduğunu söyledi. Öte yandan Sakarya'da daha önce de benzer ırkçı saldırılar söz konusu olmuştur. 2018 yılında sokakta Kürtçe konuştukları için saldırıya uğrayan 39 yaşındaki Kadir Sakçı hayatını kaybetmiş, 16 yaşındaki B.S., isimli oğlu yaralanmıştı. Yine geçtiğimiz yıl bir otobüs firmasında muavinlik yapan ve ailesiyle birlikte mevsimlik tarım işçisi olarak Adapazarı'na fındık toplamaya giden Şirin Tosun, 6 kişinin linç girişimine maruz kalmış ve sonrasında da başından silahla vurularak yaşamını yitirmişti. Raporda, “Yaşanan olayların adli niteliği dikkate alınmadan başsavcılıkların yerine çoğunlukla valilerin açıklama yaptığı, olayı gerçek bağlamından koparmaya çalıştıkları, bu şekilde soruşturmayı başından itibaren etkiledikleri ve yönlendirdikleri gözlenmektedir.” Ayrıca raporda, şu ifadelere yer verildi: “Son zamanlarda yaşanan bu ve benzeri nefret suçu kapsamında olan olayların çok sık yaşandığına tanıklık etmekteyiz. Öncelikle bu saldırıların temel sebeplerinden birinin Türk Ceza Kanunu'nda nefret suçunun ve ırkçı saiklerle yapılan saldırılarının suç olarak düzenlenmemiş olması faillerin rahat hareket etmesine yol açmaktadır. Ayrıca idari makamlarının olayın üstünü örtme ve gerçeği çarpıtma yönündeki yaklaşımları ile yargı makamlarının cezasızlık politikasındaki ısrarları bu ve benzeri saldırıları körüklemekte, hatta teşvik etmektedir.”

Türkiye’de Kürtlere yönelik gerçekleştirilen linç girişimi son olarak Afyonkarahisar’ın Dinar ilçesine çalışmaya giden Van Ercişli inşaat işçilerine yönelik gerçekleştirildi. Kimliği belirsiz kişilerce silahlı saldırıda bulunulması sonucu işçilerden Özkan T. hayatını kaybetti, Fırat T. ve Emrah Ö. yaralandı. Söz konusu saldırıların münferit olmadığı söyleyen Tarım ORKAM-SEN Başkanı Hamit Kurt, bu durumu; “Sakarya’daki ya da Anadolu’nun herhangi bir kentindeki birey, ‘Devlet bunu yapıyorsa, ben hayli hayli yaparım’ diyerek işçilere saldırıyor. Burada insanları dövmeyi aşan, linç etmeye giden bir durum söz konusu” diye tanımlamaktadır. Kürtler yanı sıra Suriyelilere saldırılarda her geçen gün artmaktadır. Son olarak Eylül 2020’de Samsun Vezirköprü’de 16 yaşındaki Suriyeli Eymen Hammamı’nın iki grup arasında çıkan kavgada bıçaklanarak öldürüldü.

Söz konusu Araştırma önergemizin bağlamının anlaşılması için Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TİHV) raporları ile birlikte basma yansıyan bazı linç girişimleri aşağıda sıralanmaktadır. Bunlarla birlikte kayıtlara geçmemiş veya basma yansıyan çok daha fazla benzer vakaların olduğunun bilindiği gerçeği konunun vahametini görüldüğünden çok daha kötü olduğu göstermektedir.

2003: Ankara'nın Ayaş ilçesine bağlı Oltan beldesinde inşaat işçileri "aralarında Kürtçe konuştukları ve Kürtçe müzik dinledikleri" gerekçesiyle 1 Ekim 2003 günü DYP'li Belediye Başkanı Ali Ada ve 40-50 kişilik bir grubun saldırısına uğradı.

2004: Muğla'nın Bodrum ilçesinde akli dengesi bozuk olduğu ileri sürülen Adil Adıgüzel adlı kişinin 1 Mayıs 2004 günü Atatürk heykeline saldırması üzerine, ilçede Kürtlerle Türkler arasında çatışma çıktı. İlçede yaşayan Kürt esnaflardan Aziz Alkaner, 2 Mayıs 2004 günü bazı kişilerin Adil Alkaner'i dövdüğünü, kardeşi Ömer Alkaner'le birlikte olaya müdahale ettiklerini söyledi. Bunun üzerine her iki kardeş de gözaltına alındı.

2005: Düzce'nin Akçakoca ilçesine bağlı Karatavuk köyünde, 5 Eylül 2005 günü köylülerle findık toplamak için köye gelen işçiler arasında çıkan kavgada bir kişi hayatını kaybetti, bir kişi yaralandı. Köy muhtarı İdris Post, kavganın "Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelen findık işçilerinin PKK lehine slogan atmaları üzerine çıktığını" iddia etti.

2007: İstanbul'da Toplu Konut İdaresi'nin (TOKİ) İkitelli'de yaptırdığı inşaatçı çalışan bir grup işçi, aynı yerde çalışan Kürt işçilere saldırdı. Olay yerine gelen polislerin ise saldırıda bulunan işçileri gözaltına almak yerine, polis arabasını arayıp Kürt işçilerine üzerine sürdüğü iddia edildi. Çevik kuvvet ekiplerinin de Kürt işçilere coplarla saldırdığı belirtildi.

2008: 14 Haziran 2008'de Kocaeli'nin Gebze ilçesinde bir asfalt işletmesinde geçici olarak çalışan Kürt işçiler, aşırı sağcı bir grup tarafından "mahallenin halkına sözlü tacizde bulundukları" iddiasıyla linç edilmek istendi. Saldırı sonucu 1 kişi ağır yaralandı. Aşırı sağcı grubun işçilerin ardından, işçilerin kaldıkları yere de saldırarak eşyaları ateşe verdiği bildirildi.

2009: 16 Ağustos 2009'da Rize'de bakkaldan yapılan alışveriş sırasında Kürt inşaat işçileri ile mahallede yaşayanlar arasında çıkan tartışmanın kavgaya dönüşmesi sonucu 12 işçi mahallede yaşayanlar tarafından linç edilmek istendi.

2011: Eskişehir'in Mihalıççık ilçesine bağlı Ömerköy'e daha düşük ücretle ve güvencesiz olarak çalışmak üzere tarım işçileri olarak gelen Kürt işçilerle köylüler arasında 26 Temmuz 2011'de kiraz toplama nedeniyle çıkan tartışma ırkçı saldırıya dönüştü. Türk bayrağı açıp İstiklal Marşı okuyan köylülerin işçilere saldırması sonucu sekiz işçi bıçakla yaralandı, beş köylü gözaltına alındı.

2012: Kütahya'nın Emet ilçesinde bir okul inşaatında çalışan 4 Kürt işçi ile Emet'te yaşayan 2 kişi arasında 13 Mart 2012'de "omuz atma" tartışması yüzünden çıkan tartışma ırkçı saldırıya dönüştü. Tartışmanın ardından Emet'te "Kürt işçiler şantiyede sözde PKK bayrağı asmış" söylentileri üzerine toplanan 500 kadar Emetli, 25 Kürt işçisinin kaldığı inşaat şantiyesine gelerek, işçilerin kaldıkları çadırları yaktı.

2013: Diyarbakır'ın Çınar ilçesinden Erzurum'un Narman ilçesine mevsimlik tarım işçisi olarak gelen iki Kürt işçi, 10 Mayıs 2013'te, Kürtçe müzik dinledikleri için ırkçı bir grubun linç girişimine maruz kaldı.

* 2013'te İstanbul'da servis aracında Kürtçe konuştuğu için Rıdvan İşler, bir grup ırkçının saldırısına uğradı. İşler, kaldırıldığı Koroğlu Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı.

2014: Antalya'nın Manavgat ilçesinde, 23 Aralık 2014'te tarım işçileri arasında çıkan kavgaanın "Suriyelilerle Beşkonaklı işçiler kavga etti" şeklinde yansıtılması üzerine Taşağıl Mahallesi'nde toplanan yaklaşık 200 kişilik grup, Kobanili sığınmacılara ait evlere ve araçlara zarar verdi. Jandarma ekiplerince kontrol altına alınan saldırılar sonrasında bazı Kobanililer ise eşyalarını toparlayıp mahalleden ayrıldı.

2015 Eylül ayında İstanbul Kağıthane’de durakta otobüs beklerken telefonda Kürtçe konuşan 21 yaşındaki Sedat Akbaş, 6 ırkçı ülkücünün bıçaklı saldırısına uğradı ve hayatını kaybetti. Kağıthane Belediyesince cenaze aracı verilmeyince Akbaş’ın cenazesi Batman’a otobüsle gönderildi.

2015 Adıyaman'dan Giresun'un Espiye ilçesine fındık toplamaya giden işçiler, ilçede yaklaşık 100 kişilik gurubun saldırısına maruz kaldı.

2016, İstanbul'un Üsküdar ilçesinin Ünalın Mahallesi'nde, 24 Temmuz 2016'da parkta Kürtçe müzik dinleyen inşaat işçisi 3 Kürt genç, ırkçı grupların saldırısına maruz kaldı. Önce gençlere sözlü tacizde bulunan grup, daha sonra başka grupları da parka yönlendirerek fiziki saldırıda bulundu.

2

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	Flan.
2	KEMAL PEKÖZ	ADANA	Kelçe
3	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	A. Kuy
4	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	B. Öztürk
5	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	21
6	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	Filiz
7	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	Kemal Bulbul
8	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	A. Başaran
9	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	Necdet İpekyüz
10	MEHMET RUŞTU TIRYAKI	BATMAN	M. Ruştü Tiryaki
11	FELEKNAS UCA	BATMAN	Feleknas Uca
12	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	Erdal Aydemir
13	SEMRA GÜZEL	DİYARBAKIR	Semra Güzel
14	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	Hişyar Özsoy
15	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	Garo Paylan
16	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	İmam Taşcier
17	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	Remziye Tosun
18	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	Şevin Coşkun
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	Nusrettin Maçin
20	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	H. Özgüneş

21